

Магістр 2 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто поняття ліквідності підприємства. Здійснено узагальнення сутності даного терміна на основі вивчення досліджень науковців-економістів. Визначено методи оцінювання ліквідності підприємства.

Аннотация. Рассмотрено понятие ликвидности предприятия. Осуществлено обобщение сущности данного термина на основе изучения исследований ученых-экономистов. Определены методы оценивания ликвидности предприятия.

Annotation. The paper deals with the concept of liquidity of a company. The essence of the term has been summarized based on the study of economic researches of scientists. Methods for assessment of company liquidity have been offered.

Ключові слова: ліквідність, балансовий метод, коефіцієнтний метод, фактори впливу.

Ефективне функціонування будь-якого суб'єкта господарювання має забезпечуватися достатнім рівнем його ліквідності та платоспроможності. В сучасних умовах більшість господарських операцій між підприємствами передбачають необхідність здійснення платежів за придбані товари, роботи, послуги якщо і не на умовах передоплати, то відразу після передачі товару чи наданні послуги покупцю. Низький рівень ліквідності та платоспроможності не дозволить підприємству забезпечити безперервність виробничих процесів та не дасть змоги вчасно проводити розрахунки за своїми зобов'язаннями. Крім того, аналіз фінансового стану підприємства буде неповним без оцінювання рівня його ліквідності та не дозволить зробити обґрунтовані висновки про існуючий стан та перспективи розвитку такого суб'єкта господарювання. Використання даних показників дає можливість привернути інвесторів, не допустити банкрутства підприємств галузі, оцінити їх платоспроможність і кредитоспроможність.

Теоретичним та практичним аспектам як оцінювання рівня ліквідності підприємства, так і формуванню комплексу заходів щодо її забезпечення присвятили свої праці такі вчені, як: Ковальов В. В., Костирко Р. А., Прикіна Л. В., Шеремет А. Д., Шагурова О. О. [1 – 5]. Проте частина питань стосовно механізму досягнення достатнього рівня ліквідності та його впливу на загальний фінансовий стан підприємства ще залишаються невирішеними.

Метою роботи є узагальнення існуючого досвіду щодо характеристики як самого поняття "ліквідність", так і визначення основних показників, що її характеризують. Виявлення основних факторів впливу, що визначають ліквідність окремого суб'єкта господарювання.

Для досягнення мети в роботі було поставлено та вирішено такі завдання:

виконати аналіз підходів вітчизняних та закордонних вчених щодо визначення понять "ліквідність";

охарактеризувати методи оцінювання ліквідності;

з'ясувати фактори впливу на ліквідність підприємства;

розробити пропозиції щодо покращення ліквідності підприємства.

Стан ліквідності – найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства.

Ковальов В. В. під ліквідністю підприємства розуміє наявність у підприємства оборотних коштів у розмірі, теоретично достатньому для погашення короткострокових зобов'язань, що передбачені контрактами [1]. При цьому вчений акцентує увагу на тому, що основною ознакою ліквідності є формальне перевищення (у вартісній оцінці) оборотних активів над короткостроковими пасивами. Даний підхід не вказує, що ліквідність підприємства – це не просто наявність оборотних коштів, а саме здатність перетворення оборотних активів у грошові кошти з метою погашення поточних зобов'язань як у міру надходження термінів їх сплати, так і прострочених боргів.

Прикіна Л. В. стверджує, що ліквідність підприємства – це здатність організації швидко виконувати свої фінансові зобов'язання, а за необхідності і швидко реалізовувати свої засоби [3]. З точки зору автора даної статті, вчений змішує та ототожнює поняття ліквідності та платоспроможності.

На думку Шеремета О. О. ліквідність підприємства – це його здатність розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями шляхом перетворення активів на гроші [4]. Вчений розглядає

ліквідність з двох позицій: 1) як час, необхідний для продажу активу; 2) як суму, одержану від продажу активу.

На погляд автора, дещо порушено логіку поняття "ліквідність". Оскільки спочатку необхідно наголосити на тому, що ліквідність – це здатність та швидкість перетворення активів на гроші; а потім вказати мету здійснення цього процесу – для покриття необхідних платежів.

Костирко Р. А. підкреслює, що ліквідність – це мобільність підприємства, його можливість (за появою будь-яких обставин) за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел оперативного знайти резерви платіжних засобів, необхідних для погашення боргів і постійно, на будь-який момент часу, підтримувати рівновагу між обсягами і термінами перетворення активів у грошові кошти і обсягами і термінами погашення зобов'язань [2].

Проаналізувавши визначення поняття ліквідності, можна зробити висновок, що ліквідність підприємства – це здатність та швидкість перетворення оборотних активів у грошові кошти з метою погашення поточних зобов'язань як у міру надходження термінів їх сплати, так і прострочених боргів.

Завданнями управління ліквідністю є:

здійснення діагностики рівня (стану) ліквідності;

оцінювання впливу дії факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на ліквідність підприємства;

управління активами за термінами погашення;

управління вартістю ресурсів, які використовуються для забезпечення ліквідності;

прогнозування потреби в ліквідних коштах.

Для оцінювання ліквідності використовують такі методи, як балансовий і коефіцієнтний. Система балансових рівнянь або балансова модель, яка ґрунтується на групуванні активів за мірою їх ліквідності та групуванні пасивів за мірою терміновості їх оплати. При цьому виділяється чотири групи активів (найбільш ліквідні активи (А1), активи, що швидко реалізуються (А2), активи, що повільно реалізуються (А3), активи, що важко реалізуються (А4), та чотири групи пасивів (найбільш термінові зобов'язання (П1), короткострокові позики (П2), довгострокові позики (П3), постійні пасиви (П4).

Умови абсолютної ліквідності балансу можна подати таким чином:

$A1 \geq P1; A2 \geq P2; A3 \geq P3; A4 \leq P4.$

Поточна ліквідність (Пл) відповідно до моделі оцінюється, виходячи із співвідношення:

$Пл = (A1 + A2) - (P1 + P2).$

Якщо $Пл > 0$, це свідчить про поточну ліквідність балансу підприємства, якщо $Пл < 0$ – про неліквідність.

Наступною методикою аналізу є розрахунок фінансових коефіцієнтів ліквідності, який розраховується шляхом поетапного зіставлення окремих груп активів з короткостроковими пасивами на основі даних балансу (таблиця).

Таблиця

Показники ліквідності підприємства

№ п/п	Показники	Індекс показника	Чисельник	Знаменник	Оптимальне значення
1	2	3	4	5	6
1	Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	Кп	Оборотні активи	Поточні зобов'язання	> 1

Закінчення таблиці

1	2	3	4	5	6
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	Кшк	Оборотні активи – запаси	Поточні зобов'язання	0,6 – 0,8
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Каб.л	Грошові кошти та їх еквіваленти	Поточні зобов'язання	0,2 – 0,35

За даними балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства (форма № 1) визначають комплекс оцінних показників. У першу чергу, з цією метою використовуються три такі коефіцієнти:

коефіцієнт абсолютної ліквідності – перший рівень платоспроможності, що характеризується можливістю проведення розрахункових операцій за рахунок найбільш ліквідної частини майна підприємства (грошові кошти та поточні фінансові інвестиції);

коефіцієнт швидкої ліквідності – другий рівень, дає змогу оцінити платоспроможність підприємства з урахування суми коштів у розрахунках;

загальний коефіцієнт ліквідності – третій рівень, характеризує платіжні можливості суб'єкта господарювання з урахуванням усієї суми оборотних активів.

У процесі систематизації існуючих пропозицій щодо ліквідності підприємства було виявлено, що більшість вчених до факторів, що впливають на ліквідність підприємства, відносять:

якісну структуру активів за швидкістю їх трансформації в грошові кошти;

структуру джерел коштів за терміном їх погашення;

розмір кінцевого фінансового результату підприємства;

швидкість обертання оборотного капіталу;

забезпеченість підприємства оборотним капіталом та окремими їх елементами тощо.

Отже, автором запропоновано розглядати ліквідність як можливість перетворення оборотних активів у грошові кошти з метою погашення поточних зобов'язань. Описано балансовий і коефіцієнтний методи оцінювання ліквідності. Для покращення показників ліквідності визначено такі заходи:

створення власної ефективної системи управління ресурсами, грамотне розподілення оборотних коштів підприємства;

проведення аналізу структури активів підприємства;

планування фінансової діяльності та здійснення контролю виконання фінансових планів;

збільшення обсягу реалізації продукції, розмірів прибутку і рентабельності шляхом інтенсивного застосування оборотних активів підприємства.

Разом із тим слід зазначити, що для більш детального та точного оцінювання ліквідності підприємства необхідно здійснювати комплексний аналіз показників даної групи, що є напрямом подальших досліджень.

Наук. керівн. Писарчук О. В.

Література: 1. Ковалев В. В. Финансовый анализ: методы и процедуры / В. В. Ковалев – М. : Финансы и статистика, 2001. – 560 с. 2. Костырко Р. А. Финансовый анализ : учеб. пособ. / Р. А. Костырко. – Х. : Фактор, 2007. – 784 с. 3. Прыкина Л. В. Экономический анализ предприятия : учебник / Л. В. Прыкина. – М. : Юнити-Дана, 2002. – 360 с. 4. Шеремет А. Д. Комплексный анализ хозяйственной деятельности : учебник / А. Д. Шеремет. – М. : ИНФРА-М, 2006. – 415 с. 5. Шапурова О. О. Політика антикризового управління при загрозі банкрутства / О. О. Шапурова // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 8(86). – С. 147–154. 6. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства. Затвердженого наказом міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : me.kmu.gov.ua. – Назва з екрану.